

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

4. Supra dicta adoratio Pontificis non solum perpetuo vsu, vt visum est, sed etiam ratione nititur exemplo videlicet Episcoporum. Ex part. 1. tract. addit. 1. res. etiam 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

nes bonorum medicorum, id est gloriosorum Christi discipulorum, vestrorumque Doctorum, & sancta adorare tua vestigia, & praevaricationis medicinam, & delicti remissionem de tuo sancto ore suscipere.

5. Quarto, Anastasius Bibliothecarius in *elect. Leonis IV.* quae facta est anno 847. eundem ei cultum ex auito more fuisse exhibitum non modò à Clero, sed & à sacris proceribus, qui tum adfuerunt. Tunc omnes pergentes (inquit) cum gaudio multaque auditatis laetitia ad Ecclesiam, in qua degebat beatorum quatuor Coronatorum, eum coactum, iuvitumque exinde abstrahentes cum hymnis, laudibusque praecipuis ad Lateran. Patriarchium perduxerunt, qui morem conferuantes antiquum omnes (eius) osculari sunt pedes.

6. Et tandem non deseram hic apponere ea quae narrat Paulus *Aemilius in sua hist. de gestis Franc.* loquens de Pipino Rege, & Stephano III. Papa; sic enim inquit: Pontifici in Galliam venienti, officij causa amplissimus, ac nobilissimus quisque ad primos fines occurrere Principes comitatus Carolo adolescentulo, cui sua virtus, felicitasque magni postea nomen indidit. Et Pipinus tertium à Carisiaco oppido obuiam progressus, pedes, ut ferunt, exosculatus, coëtere non potuit, quin in equo salientem ipse pedibus ad fratrum profectus, in regiam deduceret.

Et Alcuinus, ut vult Canisius *tom. 6. antiqua lectio.* in quodam poemate loquens de Carolo Magno, sic eccinit:

*Exemplo properans Carolus veneratus adorat
Pontificem, &c.*

7. Quintò, pater exemplo Philippi Regis cum filio Ludouico; sic enim refert Sugerius in *lib. de vita eiusdem Ludou. cognomeno Grossi*; occurrit itaque ei ibidem Rex Philippus, & Dominus Ludouicus grantante, & votivè amore Dei maiestatem regiam pedibus eius incurvantes; quemadmodum consueverunt ad sepulchrum piscatoris Petri Reges submisso diademate inclinari; quos Dominus Papa manu erigens tanquam deuotissimos Apostolorum filios ante se residere fecit. De Ludouico verò Rege sic asserit Sugerius: Vt autem usque S. Benedictum super Ligerim descendit, Dominus Rex cum Regina, & filiis occurrentes, nobilem, & diademate sapius coronatum verticem, tanquam ad sepulchrum Petri inclinans, pedibus eius procumbit, catholicum affectum, & deuoti seruitij affectum ei, & Ecclesiae promittit. Cuius exemplo & Rex Angliae Henricus ei Carnotum occurrentes, deuotissime pedibus eius prostratus, votiuam sui, suorumque in terra sua susceptionem; & obedientiae filialis promittit plenitudinem, &c.

Et ne in aliena vitula arare videar, hæc, & alia plura exempla inuenies apud eruditissimum Andream Sauslay Gallum in *append. de oscul. ped. Summi Pont. art. 3. per tot.* post suam *Encyclopediam* Episcopalem impressam.

8. Quod ante ipsum hoc etiam vatis exemplis firmauerat Ioseph Steph. Episc. Vastensis Hispan. in *lib. de oscul. ped. Rom. Pontif. cap. 17. per tot.* Et omnia ab ipsis *superius* dicta paucis complectens sic asserit Cornel. à Lapide *Isai. cap. 49. vers. 23.* Iustinus Imperator veniente Io. Pontifice Constantiopolim, cum tota vrbe illi obuiam processit, & ad pedes eius procubuit, detrahensque sibi insignia Augustalia, proci-densque suppliciter petiit, ut illis rursus ipsum adoraret. Iustinianus Imper. Niceæ ad Constantini Pontif. pedes procubuit, eosque est osculatus. Idem fecit Carolus Magn. Romæ anno Christi 774. & eius auus Pipinus Steph. II. Pont. venienti in Franciam anno Christi 754. Idem fecit Ludou. Pius Caroli filius Ser-

gio II. Pontif. anno Christi 844. Ita ille, cui etiam adde Thom. Boz. *de signis Eccl. tom. 2. signo. 86.*

9. Et tandem ad confirmationem supradictorum non deseram hic apponere verba Innoc. III. *qui lib. 2. Myster. Missæ cap. 27.* cum hanc osculandi pedum consuetudinem huius facti exemplo, & imitatione deduxisset, ita ait: Subdiaconus, vel Diaconus non manus, sed pedes Romani Pontificis osculatur, ut Summo Pontifici summam exhibeat reuerentiam, & eum illius ostendat esse Vicarium, cuius pedes osculatur mulier illa, quæ erat in ciuitate peccatrix; Adorandum est enim scabellum pedum eius, quoniam sanctum est, cuius pedes tenentes mulieres resurgentem à mortuis adorauerunt. Et *l. 2. Myster. Missæ cap. 30.* aliam hand ferè dissimilem huius rei causam adduxit his verbis: Quod autem Subdiaconus cum Acolytho ad Episcopum accedit, illud insinuat, quòd Ioannes cum audisset in vinculis opera Christi, duos ex discipulis suis misit, Quia verò dextera Domini facit virtutem, idèd Subdiaconus osculatur dexteram; quia verò per visa miracula cognouit hunc esse, de quo Magister prædixerat, qui post me venit ante me factus est, cuius non sum dignus corrigiam calceamenti soluere, pronus ad pedes calceamentum Romani Pontificis osculatur.

10. Hanc verò consuetudinem vetustissimam fuisse ex ordine Romano ante Gelasium Papam conscripto, & edito, aperte, & palam confirmari potest. Nam in ordine processionis ita constituitur: Diaconus osculans pedes Pontificis, petitaque benedictione venit ante Altare. In ordine verò qualiter Missa celebratur: deindè Diaconus osculatur pedes Pontificis, & tacitè dicit Pontifex, Dominus sit in corde tuo. Et in ordine, qui in aliis Ecclesiis seruari debet, ita habetur: Accedit Archidiaconus, & genuflexo ante Episcopum, tagat vestimenta eius, præbens se ad pedem, reuertatur, & paulò post accedat Diaconus, & adorato altari genuflexus ante Episcopum, accipiat benedictionem, & præbens se ad pedes eius, & exhibente manù Episcopo, eam osculatur; ita quòd in aliis Ecclesiis Diaconus se promptum ad pedem Episcopi osculandum præbeat necesse est, cum tantum manum osculari debeat, in Ecclesia verò Romana, vbi Apostolica viget auctoritas, pedem venerari oportet: Et tamen claudam hanc resolutionem cum verbis Io. Lorini in *Act. Apost. cap. 10. v. 25.* sic asserentis: Exploratissimum est, hanc osculi pedum Pontificis honorem, Pontifici detulisse ex Imperatoribus Iustinum seniore, Iustinianum II. Federicum I. (& si ad osculum pedum non est ante admissus, quam officio fungi more maiorum compelleretur, Constantini præsertim Magni exemplo) & posteriores deinceps omnes, ut omittantur Reges Pipinus, Carolus Magnus, & tam multi alij, sed & inter privilegia Romani Pontificis Gregorius VII. sanctitate conspicuus nono loco illud recensuit, quòd solius Papæ pedes omnes Principes deosculentur.

11. Tam inde etiam ferè ab Innocentij III. tempore, communi Principum omnium vsu litteræ præscriptæ ad Pontificem in salutatione, pedum exosculationem continent. Trita est quoque illa adiurandi, & obsecrandi venerabilem personam formula, *per vestigia tua.* Habent ita acta perantiqua Susannæ Martyris, Præpeditam Caij Pontificij de more pedes osculatam. Hæc omnia Lorinus.

RESOL. IV.

Supradicta adoratio Pontificis non solum perpetuo vsu, ut visum est, sed etiam ratione nititur, exemplo videlicet

delicet Episcoporum: Ex part. 11. tract. addit. 1. Ref. etiam 4.

1. **P**ROBatur euidenter, nam subditi tenentur genuflectere coram Episcopo, vt habetur in *ceremoniali Episc. l. 1. cap. 2. ibi: Et sibi occurrentes subditos, qui genuflectere debent, in lib. 2. cap. 8. Et facit; quod principibus excelsis hac genuflexionis reuerentia tribuitur, Io. de Platea in l. Decur. cap. de silen. l. 12. Io. de Montaigne de aurb. cons. par. tra. de ord. consil. Regis num. 48. Laudensis de Principib. q. 173. Cassianus in catal. part. 5. conf. 33. Lancelot. in templo l. 2. c. 1. §. 3. & §. 1. Auiles in c. prator. Gloss. A cada uno de vos salud y gracia num. 2. Quod Episcopus sit Princeps secularis, & temporalis, Agia de exhib. auxil. fundam. 19. & quod excelsus sit, & habeat excelsum honoris fastigium Rodoanus de simon cap. 18. num. 4. Ergo coram eo genuflectere debent tam Principes, quam subditi, & magnam ei exhibere reuerentiam, vt consuluit Io. Cephal. 10. 1. consil. 1. num. 35.*

2. Hinc olim Christi fideles pedes Episcoporum deosculabantur, vt factum fuit S. Epiphano, teste D. Hieron. ep. 61. ad Pammach. vbi sic loquitur. Nonne cum ad eum (Epiphanium) omnis aetatis, & sexus turba conflueret, offerens paruulos, pedes deosculans, simbrias vellens: cumque non posset promouere gradum, sed in vno loco vix fluctus vendantis populi sustineret, &c. Sic etiam ad pedes S. Martini procidisse Imperatorem Valentinianum Fortunatus lib. 3. in eiusdem S. Confess. vita his verbis meminit:

Hinc celer exiliis rapiens se Casar, & ardens Martini genua amplectens, pedibusque volutans: & infra.

Imperiale caput, Sancti ad vestigia subdens.

Leo Castrus in Isai. c. 49. v. 23. In vetustissimo (ait) codice Ordinis S. benedicti repertis, olim Reges Hispaniae, cum adirent Episcoporum Synodum, procumbere solitos toto corpore ad terram ante ipsos Episcopos, terram osculari, neque prius attollere se humo, quam e suis illi sedibus surgerent, & Reges eorum pedibus circumfusos brachiis attollerent, & in sella regia pro dignitate collocarent.

3. De Francis habes Clotharium Regem, qui ad pedes Sancti Lupi Senonensis Episcopi supplex accidit.

4. De Longobardis ab Atibone IV. Episcopo Frighingensi scriptum est, Regem Longobardorum e Regia sella descendisse, & ad pedes Corbiniani Episcopi se aduoluisse.

5. Hinc S. August. 17. 18. de verb. Apost. ad Ecclesiam, ait: Curris, Episcopum videre desideras, ad eius pedes volutaris. Et S. Ambrosius lib. de dignit. Sacerd. cap. 2. Regum, ait, colla, & Principum submituntur genibus Sacerdotum, & exosculatis eorum dexteris, orationibus eorum se credunt communiti.

6. Hinc Suidas sic inducit Leontium alloquentem Eusebiam Constantij Imperatoris vxorem, rogantem vt se videret. Si me, inquit, vis ad te venire, seruato mihi reuerentiam Episcopis conuenientem, vt ingrediar quidem ego, tu autem mox e caelo tuo folio descendens, cum pudore mihi occurras, deinde sedeam quidem ego, tu autem stes reuerenter, nec sed eas donec signo iubeam: Si his parere vis, visam te, sin minus, scito te non obtenturam, vt nos honorem Episcopis debitum prodamus, & in diuinum Sacerdotum ius sumus iniurij. Hæc ille ad hæreticam Imperatricem.

7. Et hanc adorationem largitam fuisse dictis Antistitibus non solum obtentu sanctitatis, sed etiam

ratione dignitatis probat Andreas Saufay vbi sub cap. 4. & patet ex his, quæ adducit Ioseph. Steph. loc. cit. 12. per tot. Et idè ratione eorum ministerij, & gradus, hanc reuerentiam Episcopis deberi docent Theologi, vt Tanner. Less. Baldell. & alij, vbi sup. Ergo vt optimè obseruat Io. Lorin. in Act. Apostol. cap. 10. v. 25. Ex Bzouio, & Card. Baron. à fortiori, & à minori ad maius dicendum est Summo Pont. competere, qui à Leone ser. 2. de sua assumpt. vocatur primus omnium Episcoporum, & ab Arnob. in prat. 138. Episcopus Episcoporum, & à Sixto 1. epist. 2. & Victor. Lepist. 1. Episcopus Ecclesie vniuersalis.

8. Quod magis confirmatur, nam si talis cultus in rigore etiam Sacerdotibus competere potest, vt tradit Valq. in 3. part. tom. 1. disp. 98. cap. 1. num. 5. Suarez d. 52. sect. 3. §. Respondetur, & alij: Vnde Tertull. lib. de penit. cap. 2. dixit: Plerumque ieiuniis preces alere, immiscere, lacrymari, & mugire dies, noctesque ad Dominum, Presbyteris aduolui, & charis Dei adgeniculari: cuius ritus etiam Epistola S. Dionysij ad Demophilum mentionem facit.

9. Si inquam licite tali ritu Sacerdotes possunt venerari, quanto magis dicendum est contra hæreticositè, & licitè hodie à fidelibus venerari Pontificem, quem suo ser. de Cathedra S. Petri vocat Sacerdotem magnum: & Fagund. l. 4. cap. 3. Sacerdotem primum inter Christianos Sacerdotes. Vnde ex his agnosce, amice lector, frontem, & impudentiam hæreticorum, qui non verentur auferre Summo Pontifici, quod Episcopis, imò Presbyteris concedere deberent. Obserua tamen quod licet superius dicta de Episcopis, & Sacerdotibus sint vera, hodie tamen communitè non practicatur, ex reuerentia (vt credo) Summi Pontificis, qui semper ritus genuflectendi, & osculandi pedes inuolabiliter à Christi fidelibus obseruatur. Claudam hanc resolutionem auctoritate Iosephi Hebr. qui l. 1. antiq. cap. 8. refert, Alexandrum Magnum adorasse Iaddum Pontificem Iudeorum: ergo quanto magis contra hæreticos dicendum est, licitè, & meritò adorare fideles Summum Pontificem successorem Petri, qui longè distat, & excellentior est Pontifice veteris testamenti, vt ex multis probat eruditus Martinus Beckanus l. 3. opusc. 7. de Pontifice veteris testam. cap. 9.

RESOL. V.

Idem probatur Imperatorum, & Regum exemplo, quos à populis adoratos fuisse demonstratur.

Et de differentia adorationis politicae, & sacrae agitur. Ex part. 11. tract. addit. 1. Ref. etiam 5.

1. **E**SSe duplicem adorationem, politicam; & sacram tradunt Theologi, vt Badell. tom. 2. lib. 3. disp. 12. num. 9. Valq. in 3. part. to. 1. disp. 98. cap. 1. num. 3. cum seq. & Lessius de iust. l. 2. cap. 46. dub. 3. num. 18. vbi sic ait: Obseruantia politica est, quæ ob dignitatem politicam, vel excellentiam humanam cultum defert: talis est qua coluntur Principes.

2. Hac adoratione fuerunt olim Imperatores, & Reges venerati, & sic 3. Reg. cap. 1. dicitur: Inclinauit se Betsabe, & adorauit Regem: & ibid. Cumque introisset Natan in conspectu Regis, & adorasset eum pronus in terram. Vide cap. 4. l. 4. Reg. & cap. 10. Act. & cum Regibus Persarum nemo loqui poterat, nisi prostratus in terram vestigia pedum regiorum exoscularetur, teste Xenophonte lib. 8. & Plutarcho in Alcib.

3. Hic etiam mos fuit, apud Romanos; de Caio, Othone,